

JESPER JUUL: HALO, JAZ SEM VELIKO VEČ KOT MOJ PROBLEM!

(povzeto po članku v časopisu Delo, april 2012)

Deklica je imela dobri dve leti in v vrtcu je večkrat ugriznila svojo sovrstnico. Starši ugriznjene so se pritožili in vzgojiteljica je deklico razglasila za problematično. Starše je poklicala na razgovor in jih pozvala, naj jo vendarle peljejo k psihoterapevtu

V Nemčiji je danes pri psihoterapevtu že vsak drugi otrok, pravi Jesper Juul, priznan danski družinski terapevt in avtor številnih knjig, ki so v veliki meri revolucionirale naš pogled na vzgojo otrok. Juul je staršem te deklice svetoval, da jo izpišejo iz vrtca in najdejo takšnega, kjer bodo razumeli, da je pri dveh letih normalno, da otroci grizejo, da to ni problem deklice, temveč vzgojiteljev, ki na povsem normalno vedenje otroka niso našli pravega odgovora.

Agresivnost je postala nova tabu tema v evropskem prostoru, tako kot je bila včasih spolnost, pravi Juul in opozori, da gradimo vzgojne in izobraževalne sisteme, ki izločajo agresivne otroke in jih pošiljajo v naročje psihiatrije. Agresivni otroci so nezaželeni v otroških vrtcih, v šolah in tudi v družini težko najdejo razumevanje. Toda če želimo biti psihično zdravi, trdi Juul, moramo imeti »prost dostop« do vseh naših čustev., nobeno čustvo ne sme biti prepovedano ali pregnano.

ALI NI POVSEM NARAVNO, DA SE BOJIMO NASILJA?

Juul pravi, da si nihče seveda ne želi nasilja, toda odrasli pogosto zmotno enačimo agresivnost in nasilje. Zdrav otrok mora izraziti svojo jezo, žalost ali frustracijo, da lahko napreduje, in odrasli bi morali najti pravi način, kako se s tem soočiti. Kako se soočiti z otroki, ki imajo, kot pogosto opišejo starši, napade besa. Njegov prvi nasvet bi bil, da ob tem ne moraliziramo. Pretirano se mu zdi, da se otroci ob vsakem agresivnem vedenju soočajo z očitki; ne samo to, pošiljajo jih celo k terapiji. Juul se čudi, da terapevti pri tem celo sodelujejo, pa vendarle vsi ugotavljajo enako: pravzaprav lahko z otroki samimi bolj malo naredimo, delati bi morali s celotno družino. Ne misli, da so starši krivi, če se otrok vede agresivno. Gre za to, da ima družina edina potencial, da otroka ustrezno podpira. Vendar pa morajo starši vedeti za kaj gre in kaj je treba storiti. Starši so namreč po njegovem mnenju v Sloveniji, Hrvaškem in Avstriji navsez »poslušni«, in če učitelj v šoli reče, da naj oštejejo svojega otroka, gredo domov in ga oštejejo. Otroci v svoji stiski nenadoma ostane povsem sam.

ZA KAJ TOREJ GRE, ČE JE OTROK AGRESIVEN?

Tu ne govorimo o otrocih starih dve, tri leta, in njihovi agresivnosti, ampak govorimo o primerih, ko je otrok resnično naenkrat agresiven in si ne znamo razložiti, zakaj, kaj se je pravzaprav zgodilo.

Če je tako, je treba otrokovo vedenje razumeti kot neke vrste vabilo: Hej, pogledj! Res mi ne gre dobro.

Če bi starši to prepoznali kot klic na pomoč in poskusili otrokov vsakdan razumeti iz njegove perspektive, bi bili že bliže odgovoru, kaj gre narobe. In narobe je lahko marsikaj. Družine doživljajo veliko sprememb, ki se odraslim morda ne zdijo tako zelo grozne ali pa so že zdavnaj mimo, otroci pa jih

dojemajo povsem drugače. Lahko gre za rojstvo mlajšega sorojenca, lahko za dolgotrajen konflikt v družini, lahko je ločitev, lahko je umrla babica ipd. Morda za oba odrasla to niti ni bilo tako zelo hudo, otrok pa je zaradi tega izredno žalosten. Poleg tega imajo otroci zelo izostren občutek za to, kaj starši neradi slišijo, o čem nočejo govoriti. In potem o tem tudi ne govorijo. Nekje pa se njihova čustva vendarle pokažejo, na tak ali drugačen način, in pogosto se to zgodi v vrtcu ali šoli.

Pedagoško osebje je potem tisto, ki določi, ali je nastal problem in kaj je treba storiti. Ne da bi izvedeli, kaj se v resnici skriva za otrokovim vedenjem, se takšno ravnanje zdi prijazno: otrok potrebuje strokovno pomoč. V resnici pa gre za grobo zanemarjanje otroka. To je tako, kot je včasih mož po prepiru svoji žalostni ženi priporočil, naj gre k zdravniku. Zveni sicer prijazno, a je v resnici grozno, v bistvu je to nasilje, in prav to počnemo vedno znova s svojimi otroki.

KAJ OTROK V TAKEM PRIMERU RESNIČNO POTREBUJE?

V nemščini obstaja zelo lep izraz – Anerkennung. To pomeni, da vidim otroka, ki je bil grd do drugega otroka, grem k njemu, ga pogledam in rečem: »Moj bog, kako si jezen danes!«

Vprašam ga, kaj je narobe, se sprehodim z njim. Tudi če otroci ne znajo razložiti, kaj je povzročilo njihov bes, je gesta staršev/vzgojiteljev/učiteljev, s katero so povsem nevtrarno prepoznali njegova čustva, pogosto že dovolj. Otroci namreč razmišlja takole: »Aha, saj me razumejo, da zato nisem slab otrok, videli so le, da mi ne gre dobro.«

Vsi odrasli poznamo takšne dneve, imamo skrbi, se jezimo in potem smo zajedljivi in neprijazni do soljudi. Če si natak ali voznik taksija, seveda to ni najbolje, vendar je to normalen del našega življenja. Prav tako so takšni dnevi tudi normalen del življenja naših otrok. Prav neverjetno je, pravi Juul, kako sedaj to problematiziramo, kot da bi bil tak otrok psihično bolan. Pravzaprav je obratno, otrok je psihično zdrav in nosi na sebi napis z velikimi črkami: HALO, SE LAHKO, PROSIM, KDO ZANIMA ZAME, Vendar ne za moj problem, jaz sem veliko več kot moj problem.

Vsi, starši, vzgojitelji, učitelji, si želimo uspelih, harmoničnih odnosov. A hkrati že dva milijona let vemo, da ti niso mogoči, pa vendarle vztrajamo in si prizadevamo še naprej. Za otroke to pomeni, da jih starši in odrasli ne vidijo takšnih, kot v resnici so, temveč takšne, kot bi si želeli, da so. S tem se otrok znajde v zelo boleči osamljenosti, ker ga ne prepoznamo in ne priznamo takšnega, kot je. Včasih je bilo vse skupaj drugače. Otroci so se morali primerno vesti, zato da so ljudje vedeli, da imaš dobre starše, ki so te dobro vzgojili. Toda takrat je bilo to za vse otroke enako. Danes pa je drugače in otroci ne vedno, kako je bilo včasih, niso se rodili že z zgodovinskim spominom, zato povsem naravno pričakujejo, da nas bo zanimalo, kdo v resnici so. Velika razlika med takrat in danes je, da je bil včasih otrok, ki je vpil na pomoč, največkrat tepen, danes pa je to prepovedano.

Za konec le še tole- Juul pravi, da iz malih agresivnežev ne zrastejo veliki nasilneži, ampak je ravno obratno. Vsi nasilneži so bili najprej žrtve nasilja, običajno v družini. Lahko je šlo za fizično nasilje, toda zelo pogosto je nasilje verbalno. Nasilje vedno izhaja iz nekega odnosa, je sistemsko odzivanje na nekaj. Nihče nima v sebi neke določene kvote agresivnosti, ki jo je treba vsak dan izživeti. Lahko traja ves mesec, pa nisem jezen, potem pa se nenadoma nekaj zgodi in sem besen. In če je bil nekdo žrtev, potem je desetkrat bolj jezen.

Zavedajmo pa se, da je pod tanko kožo vsakega jeznega, nekdo obupno žalosten, ranjen, prizadet. V resnici ni besen, temveč globoko žalosten.

(Povzetek zapisala: Ana B. Mitrović, svet. delavka)

